



*„Szép az ici-pici női cipő, női cipő.
Benne óvatosan lépked a nő, a nő.”*

EGY CIPŐÁLMODÓ ÉLETMŰVÉSZ

PETŐ LAJOS – CIPÉSZ



A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A CIPÉSZ



A cipészekkel valahogy mindig jóba voltam. Nem tudom, miért, de így alakult. Boldogult gyermekkoromban Péti bácsi, a Duna Cipőgyár egykori mestere vett szárnya alá, együtt csavarogtuk be a város titkos zugait. Felfedeztem vele a csarnok zajos világát, az akkoriban még patikatisztaságú borozók füstös zsivaját, a kisfröccs ízét, a sarki cukrászda krémesét és még sok más olyan dolgot, amit otthon a gangos ház egyik szoba-konyhájában nem volt szabad. No és a csirizt, amely, mint akkor kiderült, nemcsak a cipők ragasztásához elengedhetetlen, hanem a körfolyosókon éjszaka nagy zajt csapó manók csapdába ejtésének is igen fontos kelléke. Ma Péti bácsi feltehetően a földre tévedő angyalok számára készít tartós, kézzel varrott cipőket, és unalmas idejében a gangi manókkal kergetőzik valahol fenn a mennyei mogyoróbokrok között, és cipészekből is igazán kevés van. Mesélő kedvű, ősz mesterek pedig csak hírmondónak maradtak néhányan. Bizton állíthatom, hogy Pető Lajos, a Wesselényi utcából, a Kislábú Női Cipők boltjából ilyen.

Kis bolt. Annyira kicsi, hogy amikor először beléptünk a fotóssal, ki kellett mennem az utcára megfordulni. Kicsi, bár a mindenholnan visszanező tükrök szinte e végtelenségig nagyítják, és gyakorlott fejszámolóknak is nehéz feladatot adnak, ha esetleg a polcokat zsúfolásig töltő apró női „cipők” megszámlolására adná a fejét.

— *Beszélgessünk!* — mondom rögtön a bemutatkozás után Pető Lajosnak.

— Beszélgessünk, beszélgetni mindig szívesen beszélgetek, főleg, ha van kivel. — válaszol azonnal a Női Cipellők Birodalmának ura, és a sarki teázóba invitál.

Igazából most, a nádszéken ülve nézem meg először a mestert. Rövidre nyírt ősz haj, az arcával tökéletesen harmonizáló szemüveg, elegáns, kötött pulóver. Nem ilyennek képzelne az ember egy cipészt.

P
E
T
Ő

L
A
J
O
S



A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A CIPÉSZ



— *Ne tekintse kötekedésnek, de elsőre inkább tűnik zongoraművésznek, netán teniszezni induló egykori bankelnöknek vagy a Wesselényi utcába tévedt, a „Romlás virágaira” fogékony angol úriembernek, mint cipésznek.*

— Csak ép testben lehet ép a lélek, és csak ép lélekkel lehet egész a szellem, és a test. A szépség számomra életető elem, a harmónia életem legmeghatározóbb fogalma, s minden momentumomban azt keresem, azt próbálom kisugározni.

— *A mesterember ars poeticája? De hogy kerül ide, az egykori gettó közepére, és hogy lett cipész?*

— A válasz egyszerű. Ide születtem, a cipészetbe születtem bele, a műhelyben nőttem fel. Még nem voltam négyéves, amikor bevertem az első szöget, és alig múltam tizenkettő, és már kész volt az első cipő. Az első, magamnak csináltam.

— *Családi vállalkozás?*

— Igen. Édesapám 1897-ben látta meg a napvilágot egy tizenhét gyermekes család tizenkettedik gyermekeként. Mesterséget kellett választania. Cipész lett. Kitanulta a szakmát, majd jött az első világháború, és elvitték katonának. Tizenkilencben tért haza, megpróbálta megtalálni a saját életterét, de a falu és a környék szűknek bizonyult. Feljött Pestre „szerencsét próbálni”. Először a Kazinczy utca 8-ban dolgozott, majd megtalálta ezt a kis üzletet itt, a Wesselényi utcában. Korábban egy esernyőse volt, tőle vette át a boltot. Kezdetben egy-egy pár cipőt csinált és javított is, majd elkezdett gojzer-varrott férfi lábbeliket gyártani. Igazi



A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A CIPÉSZ



finom kézi munkát. Ebbe születtem bele. Nekem a cipőhöz és a környékhez kapcsolódik a gyermekkorom. A gettóban éltem át a második világháborút.

— *Erős életkezdés.*

— Az volt. A harmincas évek végén már érezni lehetett a háború szagát, bár az élet nem állt meg, de az emberek inkább tartalékokat, nem ment olyan jól a bolt, s volt, hogy nélkülöznünk kellett. Aztán jöttek a zsidótörvények, a gettó kijelölése, a vészkorszak. Mindenre úgy emlékszem, mintha tegnap lett volna. A sikoltozó emberekre, a lövésekre, a kézzel húzott kis szekerekre, amin reggel összegyűjtötték a halottakat. Tél volt, a Klauzál térről húztam haza a szánkómat, amikor az egyik kirakatban megláttam egy meztelen női bábút. Közelebb mentem. és nekem, gyerekeknek, csak ott szemtől szembe az üveggel vált világossá, hogy ami az üveg mögött van, az nem egy bábu, hanem egy fiatal lány meztelenül megfagyott holtteste.

— *Hogy bírta mindezt feldolgozni?*

— Nem tudom. Tán azért, mert gyerek voltam. tán azért, mert otthon csak a szeretet vett körül, tán azért, mert apámtól megtanultam, hogyan kell emberként viselkedni. S tán ezek miatt lettem az, aki vagyok. Ezért lettem egy rendkívül empátikus ember, s ez az érzékenység az, ami miatt, ma hetvenévesen is olyan vagyok, mint húsz évvel ezelőtt. Átok ez, és valahol áldás is.

— *Térjünk vissza a bolthoz. Hogyan alakult a kis üzlet sorsa a háború után?*

P
E
T
Ő

L
A
J
O
S



A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A CIPÉSZ



— Budapest romokban hevert. Nem volt mit enni, nem volt pénz szinte semmire sem. A sors ajándéka, hogy az üzlet megmaradt, és igazából sosem zárt be. Volt ugyan időszak, amikor lehúzott redőnyt látott az akkori erre járó, de a munka sosem állt meg. A háborút követően egy darabig a javítás volt a legfontosabb, és az olcsó cipők készítése. Enni mindig kell, és cipőt viselni is.

— *Maradt a boltban?*

— Maradtam is, meg nem is. Kitanultam a mesterséget. Cipőtervező lettem először a Duna Cipőgyárnál, később a Magyar Divatintézetben dolgoztam. Színészeknek, művészeknek terveztem cipőt. Régi szép emlék, 1963-ban egy Ki Mit Tud? versenyen megnyertem a „Szakma Ifjú Mestere” díjat. De visszatérve a kérdésre: igen, maradtam. 1972-től én irányítom az üzletet, bár volt egy rövid időszak, amikor a cipők világa helyett a színház világával ismerkedtem. De 1990 óta megállás nélkül itt vagyok, és még a betegség sem tud levenni a lábamról, pedig ...

— *Pedig?*

— Diagnosztizáltak nálam egy daganatos betegséget, és későn. Sok esélyem még orvos barátaim szerint sem volt. De úgy tűnik, az odaföntiek azt akarták, hogy sokáig legyen még Pető-féle Női Czipő. Megműtöttek, és sikerült. Vagyok, jól vagyok, és sok dolgot másként látok azóta. Még érzékenyebb lettem, és ez jó. Ami még megmaradt a betegségből, az az időnként nagyon nagy fájdalom. Szinte minden nap megküzdök vele, de ez csak erősít.

P
E
T
Ő

L
A
J
O
S



A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A CIPÉSZ



Lassan két órája beszélgetünk. Időnként leteszem a jegyzetfüzetet, és csak hallgatok. Pető Lajost nem lehet leírni. kicsit világfeletti jelenség. Ül, időnként grimaszol, mint egy mindentudó bölcs bohóc, időnként komolyan beszél, hosszú szüneteket tartva a mondatok között. Egy dolog azonban folyamatos, a szeméből áradó derű.

— *A színházat emlegette imént...*

— Igen. A második feleségem operaénekesnő volt. Gyönyörű asszony, gyönyörű hanggal. Egy baráti össze-
jövetelem ismertem meg, és azonnal ráéreztem egymásra. Aztán bejártam vele a világot. Operáról operára,
öltözőről öltözőre, megismertem ezt a világot, és megismertem azokat az embereket, akik a deszkákon
olyanok, mint az istenek. Megismertem a félelmeiket, a rigolyáikat, az életüket. Úgy, ahogyan az a valóság-
ban van. Gondolta volna rólam, hogy egyszer egy előadást követő vacsorán énekeltem Pavarottinak?
Ráadásul pont azt az áriát, amit színpadon aznap előadott. No, ez az igazi Pető Lajos.

— *A cipőket álmodó életművész?*

— Talán...

Pető Lajos, aki tudja honnan jött, és megtalálta a helyét a világban. A helyét és a harmóniát. Innen nincs
tovább. Lehetne, de az élet nem produkál egymás után kétszer remek befejezéseket. Megiszom a maradék
kávét, majd visszaindulunk az üzlet felé. A cipők művésze eltűnik a galérián. Mennem kellene, de maradok
még egy kicsit, állok a bolt előtt, nézem az apró cipőket, és Péti bácsi jut az eszembe, no meg a csiriz és a
manók.

P
E
T
Ő

L
A
J
O
S